

Zeereservaten nu!

Over de noodzaak van
reservaten in de Noordzee

GREENPEACE

www.greenpeace.nl

6

Bedreigingen

Bedreigingen in de Noordzee

1 Visserij

Overbevissing is een van de grootste bedreigingen voor de Noordzee. Uit onderzoek van de Europese Commissie in 2009 blijkt dat maar liefst 88 procent van de visbestanden zich in de gevarenzone bevindt¹. Een op drie visbestanden zal mogelijk niet herstellen. Vooral bodemsleepnetten hebben een desastreus effect op het zeeleven. Zo vernietigt de boomkor – een enorm zwaar net – de kwetsbare zeebodem en vangt grote hoeveelheden vis, een groot deel daarvan gaat als ‘nutteloze’ bijvangst dood of verminkt weer overboord. Ook voor de visser zelf is dit geen duurzame vismethode: er is veel energie nodig om met het enorme materieel door de bodem te ploegen. Met de stijgende brandstofprijzen wordt deze methode dus steeds duurder.

2 Olie- en gaswinning

Sinds de jaren zestig is de Noordzee een belangrijke bron van olie en gas. Ondertussen is de hoeveelheid boorplatformen in het gebied opgelopen tot meer dan vierhonderd. Onderzoek laat zien dat de lozing van boorafval en chemicaliën van dit soort platformen, zelfs kilometers verderop nog gevolgen voor het milieu hebben. Gevolgen die jaren later nog zichtbaar zijn.

3 Zand- en grindwinning

Het verwijderen van zand en grind voor de bouwsector, kustverdediging en landwinning heeft ernstige gevolgen voor het mariene milieu, omdat bodemsystemen worden vernietigd en leefmilieus worden aangetast.

4 Scheepvaart

De Noordzee herbergt enkele van de drukste scheepvaartroutes ter wereld: zo'n 200.000 schepen doorkruisen jaarlijks de Noordzee. Veel schepen hebben gevaarlijke stoffen aan boord die bij een ongeluk in zee kunnen komen. Maar dat is niet het grootste gevaar: vervuiling van met olie verontreinigd ballastwater en chemische lozingen zijn een constante bedreiging, evenals onderwaterlawaai.

5 Vervuiling

Er zijn nog vele andere bronnen van vervuiling waar de Noordzee mee te maken heeft. Bijna de helft hiervan komt vanaf land, zoals rioolwater, industriële lozingen, landbouw en afspoeling van vervuilende stoffen vanaf het land. Ook de gigantische hoeveelheden zwerfvuil zoals plastic zijn een grote bedreiging voor het zeeleven.

6 Klimaatverandering

Er worden steeds hogere temperaturen gemeten in de Noordzee. Dit heeft nu al een zichtbaar effect op de aanwezigheid van plankton in de zee. Verandering van planktonconcentratie en samenstelling hebben directe gevolgen voor de organismen die hoger in de voedselketen staan.

Van de grillige kliffen in Bretagne, de zanderige kusten van België, Nederland, Duitsland en Denemarken tot de unieke fjorden bij Noorwegen: de Noordzee bruist van leven. Helaas is de Noordzee ernstig aangetast door de industriële visserij, vervuiling, scheepvaart en de winning van olie, gas, zand en grind. Zeereservaten zijn onmisbaar om de zee te laten herstellen.

Het rijke planktonleven in de Noordzee trekt enorme scholen vis als haring, makreel en zandspiering naar het gebied. Zeehonden, bruinvissen, dolfijnen en zeevogels als papegaaiduikers, alken, meeuwen en aalscholvers komen weer af op deze vissen. Greenpeace wil dat 40 procent van de Noordzee beschermd wordt als zeereservaat. In de overige 60 procent is duurzaam beheer noodzakelijk. Deze reservaten, vergelijkbaar met natuurparken op land, zijn rust- en hersteloorden voor het bedreigde zeeleven. Daar zijn schadelijke activiteiten absoluut verboden en krijgt het zee- en bodemleven de kans zich te herstellen. Wereldwijd pleit Greenpeace ervoor dat 40 procent van de wereldzeeën wordt uitgeroepen tot zeereservaat. Alleen op deze grote schaal is de toekomst van onze oceanen veilig te stellen.

De Nederlandse overheid moet de Noordzee echt beschermen.

Zeereservaten

Gelukkig kan de zee zich nog herstellen. Tenminste, als we haar de kans geven door de noodzakelijke randvoorwaarden te scheppen. Zeereservaten en een duurzaam beheer buiten deze gebieden kunnen het tij keren.

Hebben zeereservaten echt zin? Ja, zonder twijfel. Een overzicht van meer dan tachtig onderzoeken² laat zien dat zeereservaten leiden tot een grotere dichtheid van organismen, biomassa, grootte van individuele dieren en diversiteit van soorten binnen het reservaat. Bovendien helpen reservaten bij het duurzaam beheer van visserij en leiden ze tot een toenemende visvangst buiten de grenzen van het reservaat door de migratie van eieren, larven en volwassen vis naar de omliggende gebieden.

Voorbeelden zeereservaten

Goed gedocumenteerde voorbeelden in de tropen laten zien dat de bescherming van zelfs kleine rifgebieden al leidt tot significante toename van visvangsten buiten het beschermd gebied. Maar ook voor zeereservaten in gematigde streken is bewezen dat zij de visstand zowel binnen als buiten de reservaten bevorderen.

Een goed voorbeeld van een succesvol zeereservaat in een gematigd klimaat, is de afsluiting van drie grote gebieden op de Georges Bank in de Noord-Atlantische Oceaan. Begin 1994 werden deze gebieden, samen zo'n 17000 km² groot, gesloten voor visserij, met uitzondering van kreeftvisserij. Dit was een laatste poging om afname te stoppen in de Noordwest-

Wat doet de overheid?

Zowel de Nederlandse als andere nationale overheden, de Europese Unie en de Verenigde Naties erkennen de noodzaak van beschermde gebieden op zee.

In internationaal verband, onder andere binnen het VN Verdrag over Biodiversiteit, de World Summit on Sustainable Development, OSPAR, en de [Europese] Vogel en Habitatrichtlijn, heeft Nederland zich gecommitteerd aan het instellen van beschermde gebieden. Zo heeft Nederland zich op Europees niveau verbonden aan een netwerk van beschermde gebieden -Natura 2000- met als doel bedreigde diersoorten en leefgebieden te beschermen. Nederland had volgens deze afspraken vóór 1995 een overzicht moeten geven van bedreigde gebieden in de Noordzee. Enkele gebieden zijn inmiddels voor bescherming aangemeld.

De lijst is echter alle behalve compleet: er zijn veel meer belangrijke natuurgebieden die bescherming nodig hebben. De plannen omvatten niet de benodigde 40% die nodig is om de Noordzee te laten herstellen.

Ok de mate van bescherming van de aangemelde gebieden is twijfelachtig. Zo zijn deze gebieden in bijvoorbeeld Duitsland, waar ze wel al zijn aangewezen, niet gesloten voor schadelijke activiteiten als (boomkor-)visserij en zandwinning. Anders dan bij een natuurpark op land, blijft het dus mogelijk om deze beschermde natuurgebieden in zee verder aan te tasten.

Atlantische Oceaan van bij de grond levende (demersale) vissoorten zoals kabeljauw, schelvis en platvissen. Het afsluiten van het gebied had bijna onmiddellijk effect: de vissterfte liep terug en daarmee werd het herstel van de visstand bevorderd. Al na vier jaar waren de populaties van alle commerciële demersale soorten

² Ipern BS (2003). The impact of marine reserves: do reserves work and does reserve size matter? Ecological Applications 13 (1): 117-137

in de gebieden toegenomen. Sommige soorten, zoals schelvis, toonden voor het eerst sinds tientallen jaren tekenen van herstel. Door deze spectaculaire verbeteringen van de visstanden in het gebied kon de visindustrie buiten het beschermde gebied van de ondergang worden behoed.

Wetenschappers en zeereservaten

Op initiatief van vooraanstaande wetenschappers van de University of York, hebben meer dan driehonderd Europese wetenschappers in juli 2007 een verklaring ondertekend waarin ze het belang van zeereservaten onderschrijven. In deze verklaring roepen ze op tot actie om de bedreigingen van de zeeën rondom Europa te stoppen, mariene ecosystemen te herstellen en op duurzame wijze te beheren. Ook deze onderzoekers zijn dus van mening dat volledig beschermde zeereservaten essentieel zijn voor het behoud en het effectief

beheer van de zee. Bovendien bieden deze reservaten belangrijke wetenschappelijke inzichten over de bijzondere ecosystemen.

Andere stappen

Behalve het instellen van reservaten, zijn andere maatregelen noodzakelijk om de zee de kans op herstel te bieden. De visserij in de overige gebieden moet flink afnemen om tot een gezonde en stabiele visstand te komen die duurzaam bevestigd kan worden. Destructieve vangstechnieken moeten worden vervangen door meer duurzame vistechneken. Greenpeace spreekt supermarkten ook aan op hun verantwoordelijkheid: zij moeten voorkomen dat de vis in de schappen afkomstig is uit overbeviste bestanden en van schadelijke visserijen en kwekerijen. Kijk voor meer informatie over deze campagne op de speciale website: www.maakschoonschap.nl

Dit wil Greenpeace:

1 Daadwerkelijke bescherming

Geen halfslachtige maatregelen: de Nederlandse overheid moet zijn verantwoordelijkheid nemen en de Noordzee echt beschermen en haar de kans geven zich te herstellen door het instellen van zeereservaten.

2 Direct beschermen

De gebieden die de overheid nu al heeft aangemeld moeten niet pas per 2012, maar per direct volledig worden beschermd tegen verdere aantasting. Dit geldt ook voor alle andere gebieden met een bijzondere ecologische (natuur)waarde.

3 Méér aanwijzen

Op dit moment heeft de overheid enkele gebieden in de Noordzee (Doggersbank, Klaverbank, Friese front en gedeelte van de kustzone) aangemeld. Op deze lijst ontbreken echter veel belangrijke natuurgebieden die samen een *netwerk van zeereservaten* moeten vormen.

4 Wereldwijd netwerk

Om onze oceanen echt te beschermen, moet 40% van alle wereldzeeën een wereldwijd netwerk van zeereservaten worden. Alleen dan heeft het zeeleven een kans om te herstellen.

GREENPEACE

colofon

© juni 2009 **Zeereservaten nu!** Stichting Greenpeace Nederland, postbus 3946, 1001 AS Amsterdam, telefoon 0800 422 33 44 **Vormgeving** Bingo! Graphic Design **Tekst en fotoredactie** Greenpeace Nederland **Papier en inkt** Gedrukt op 100 % hergebruikt en chloorvrij gebleekt papier.